Luontopaneelin lausunto

Asia: U 73/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle yhteisen maatalouspolitiikan uudistamista koskevista ehdotuksista

Johdanto

EUn yhteinen maatalouspolitiikka (YMP) pyrkii kehittämään maaseutua ottamalla huomioon eläinten hyvinvoinnin ja ympäristön (www.mmm.fi). Maatalouden muutos on aiheuttanut suuria ongelmia maaseudun lajistolle ja luontotyypeille (Hyvärinen ym. 2019) ja maatalous on edelleen vesiemme suurin ravinnekuormittaja (www.ymparisto.fi). Näistä syistä yhteisen maatalouspolitiikan tukipolitiikka vaikuttaa suoraan Suomen luonnon tilaan.

Luontopaneeli on kiinnittänyt huomiota muutamiin Suomen kannassa mainittuihin asioihin, jotka ovat ristiriitaisia tutkimustiedon kanssa, ja jotka johtavat jopa negatiivisiin ympäristövaikutuksiin.

Luontopaneelin huomiot koskien Suomen kantaa

Sivu 2 "Suomi kannattaa sitä, että ehdollisuuden hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimus GAEC 9 ei-tuottavien alojen ja piirteiden vähimmäisosuudesta koskisi pelkästään pellon alaa komission alkuperäisessä ehdotuksessa ehdottaman kaiken maatalousmaan sijaan. Suomi pitää lähtökohtaisesti hyvänä nykyistä 5 %:n tasoa, koska sillä on merkitystä luonnon monimuotoisuuden kannalta. Suomi kuitenkin katsoo, että näiden toimien vaikuttavuutta monimuotoisuuden lisäämiseen tulisi parantaa. "

> Luontopaneeli katsoo, että luonnon kannalta on suurta merkitystä sekä pellon ulkopuolella, että maatalousmaan sisällä olevilla ei-tuottavilla aloilla. Molemmilla on biologisen monimuotoisuuden säilyttämisessä suuri merkitys ja niiden prosentuaalisia aloja tulisi käsitellä erillisinä, eikä yhden pinta-alaprosentin alla.
>
> Luontopaneeli katsoo että mainittu peltoalan 5 % taso on liian vaatimaton. Useissa maissa tuo ala on jo suurempi ja myös Suomessa korkeampaan prosenttiin on helposti päästävissä. Alan on todettu nykyään olevan Suomessa 6.5 % (Heliölä 2019), ja esimerkiksi velvoitekesannoinnin purkamista ennen (2008) kesantoja oli 10%. Tällä suuremmalla kesantomäärällä oli suuri merkitys luonnon monimuotoisuudelle mm. Suomessa (Herzon ym. 2011). Tältä osin Suomen kanta siis heikentäisi Suomen maaseudun ympäristönsuojelun tilaa.
>
> Muu maatalousympäristö pitää sisällään erilaisia ei-tuottavia biotooppeja, jotka täydentävät peltojen ei-tuottavien alojen monimuotoisuusvaikutusta, ja näiden pinta-alan säilyminen on varmistettava nykytasolla, muttei GAEC 9 osana/ vähimmäisosuuden osana. Luontopaneeli katsoo että molempien, tuottavien- ja ei-tuottavien alojen vähimmäisosuudet tulisi määritellä selkeästi.

Sivu 2 "Vähimmäisosuus tulisi laskea alue- tai maatilatasolla, jotta poikkeuksia metsäisille alueille, nurmi- ja palkokasvivaltaisille tiloille ja pienille tiloille voi soveltaa jäsenvaltion niin halutessa. "

Luontopaneeli katsoo, että tässä kohdassa esitetyillä poikkeuksilla voi olla selvästi haitallisia vaikutuksia maatalouden biodiversiteetin suojeluun (Heliölä 2019). Esimerkiksi Suomessa viherryttämisen ympäristövaikuttavuutta heikensi se että toimenpide oli rajattu koskemaan vain kolmea eteläisintä maakuntaa. Lisäksi suuri määrä maatiloja on kokonaan vapautettu velvoitteesta. Metsäisyyden käyttäminen poikkeamissyynä on hankala, koska juuri metsäisien alueiden ei tuottavilla alueilla on suuri merkitys biodiversiteetille mm. lisäämällä tehokkaasti kytkeytyneisyyttä (Pe'er et al 2016). Erityisen ongelmallista on tarjota poikkeusta nurmi ja palkokasvivaltaisille tiloille. Näiden tilojen peltojen tuotantokäyttö saattaa olla yhtä intensiivinen kuin muilla tiloilla, joten myös näillä tiloilla on yhtälailla tarvetta määritellä vähimmäisosuus.

Sivu 2 "Kerääjä- ja typensitojakasvit, joille ei käytetä kasvinsuojeluaineita, tulisi voida ottaa huomioon vähimmäisosuudessa. Painokertoimien käyttöönoton tulisi olla jäsenvaltioille vapaaehtoista."

Luontopaneeli katsoo, että kerääjä- ja typensidontakasveja, joille ei käytetä kasvinsuojeluaineita ei tulisi voida ottaa huomioon vähimmäisosuudessa. Vaikka näillä kasveilla on muita ympäristö ja tuotantohyötyjä, näillä pelloilla on vähiten hyötyä luonnonlajistolle (Brown ym. 2019). Tästä syystä nämä alat tulee ottaa huomioon painokertoimin ja jäsenvaltiot tulee velvoittaa painokertoimien käyttöön. Luontopaneeli muistuttaa että: Vähimmäisvaatimukseen sisältyvien alojen päätavoite on ylläpitää maatalousluontoa ja jos niistä tulee myös tuotannollisia hyötyjä, ne ovat katsottava sivutuotteiksi.Kerääjä- ja typensitojakasvit eivät täytä tätä kriteeriä, ja esimerkiksi Suomessa typensitojakasvit kuuluvat osaksi normaalia viljelykiertoa (Heliölä 2019).

s. 3. "Suomi tukee Suomen ja Kroatian puheenjohtajakausilla esillä ollutta ehdotusta tai muuta vastaavaa mallia, jolla molempien YMP:n pilareiden rahoitus voitaisiin lukea ympäristö- ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Tällä tavoitellaan ympäristö- ja ilmastokunnianhimon nykyistä korkeampaa tasoa niin, että jäsenvaltioilla olisi enemmän joustavuutta toimeenpanna järjestelmät omat tarpeensa ja olosuhteensa huomioon ottaen. Kuitenkin osana muutoin tyydyttävää kokonaisratkaisua Suomi voi hyväksyä ekojärjestelmän pakollisuuden, mutta ei lähtökohtaisesti pidä kannatettavana tietyn vähimmäisrahoitusosuuden asettamista suorista tuista ekojärjestelmälle."

Luontopaneeli katsoo, että molempien YMP pilarien rahoituksen lukeminen ilmasto ja ympäristötavoitteiden saavuttamiseen on mahdollisesti hyväksyttävissä, mutta ei ilman tarkkaa lausuntoa siitä mitä lasketaan mukaan ja ilman tarkkaavaisuutta siitä että nämä kriteerit oikeasti täyttyvät, mikä on ollut eritysongelmana ennemmin (Pe'er et al., 2017; European Commission, 89 2019). Luontopaneelin mielestä

ekojärjestelmä on oltava pakollinen ja sen vähimmäisrahoitusosuus on asetettava, jotta järjestelmän rahoitus on riittävä esimerkiksi luomutuotannolle.

s.3.“Suomi kannattaa sitä, että vuosina 2023-2024 ekojärjestelmissä mahdollisesti käyttämättä jäävät varat voitaisiin hyödyntää muiden suorien tukien toimenpiteiden rahoitukseen. Tämä mahdollistaisi paremmin EU-varojen hyödyntämisen tilanteessa, jossa viljelijöiden kiinnostusta uusiin ekojärjestelmän toimiin on vaikea arvioida etukäteen.”

Luontopaneeli katsoo, että ekojärjestelmän tukia ei voi käyttää muuhun kuin siihen käyttötarkoitukseen kuin ne on varattu. Mikäli näitä tukia ei pystytä käyttämään ei niitä voi jakaa yleisinä tukina vaan ne on sidottava luonnon monimuotoisuutta edistävien tukien rahoitukseen Pilari 2 osana, esimerkiksi ei-tuotannollisten alojen kasvattamiseen ja ylläpitoon. Huoli viljelijöiden kiinnostuksen puutteesta on liioiteltu, koska ympäristökorvausjärjestelmän vaikuttavuus on jo kärsinyt riittävän budjetin puutteesta viimeisenä kautena. Viimeisenä kautena ei voitu myöskään aloittaa uusia perinnebiottoopihoitosopimuksia. Nämä alat ovat Suomen kaiken uhanalaisimpia biotoppeja.

s. 3. Suomi ei kannata sitä, että pienet tilat vapautettaisiin ehdollisuuden vaatimuksista. Suomi voi kuitenkin hyväksyä sen, että pieniin tiloihin sovellettaisiin kevyempiä menettelyjä ehdollisuuden valvonnassa ja seuraamuksissa.

Luontopaneeli pitää Suomen kantaa perusteltuna ja hyvänä lähtökohtana. Sen sijaan että, hallinnollista taakkaa pienennetään rajaamalla pieniä tiloja pois vaatimusten piiristä voidaan vaatimuksia valvoa keveämmällä menettelyllä.

s. 5 “*Kroatian puheenjohtajakaudella saavutettiin kompromissi siitä, että maaseudun kehittämisrahaston 30 %:iin varojen kohdentamisesta ympäristö- ja ilmastotavoitteiden edistämiseen voisi laskea mukaan luonnonhaittakorvauksen siltä osin kuin luonnonhaittakorvaus sisältyy YMP:n strategiasuunnitelma-asetuksen 6 artiklan tavoitteisiin d), e) ja f). Saksa ei ehdota tätä muutettavaksi.”*

Jos luonnonhaittakorvaus luetaan osaksi ympäristö- ja ilmastotavoitteiden rahoitusta, jälkimmäiset kärsivät. Luonnonhaittakorvaus korvaa heikkojen tuotantoedellytysten vaikutusta eikä sillä ole sinällään mitään tekemistä ympäristö- tai ilmastotavoitteiden kanssa.

s. 7 *“Kroatia ehdotti puheenjohtajakaudellaan mm. lisättäväksi YMP:n strategiasuunnitelmaasetukseen kaksi siirtymäkautta koskevaa säännöstä koskien maaseudun kehittämisen tukea ja alakohtaisia ohjelmia. Nämä olivat aiemmin osa YMP:n siirtymäkauden substanssiasetusta. Lisäksi jäsenvaltioille annettaisiin mahdollisuus määritellä maaseutualue ja investointeihin ehdotetaan mahdollisuutta ei-tuotannolliselle investoinnille, joilla voidaan suojella kasvustoa villisioilta tai muilta eläimiltä.”*

Luontopaneeli on yllättynyt että Suomen kannassa ei-tuotannolisiin investointeihin ei ole mainittu kotieläinten suojaamista suurpedoilta.

s. 17 *"Suomen hallituksen yksi tärkeimmistä tavoitteista on vähentää maatalouden ilmastopäästöjä ja lisätä hiilinieluja maatalouden toimintaedellytyksiä kehittäen. Hallituksen tärkeänä tavoitteena on myös maatalouden kannattavuuden parantaminen sekä sääntelyn ja valvonnan sujuvoittaminen."*

Luontopaneeli katsoo että maatalouden tärkeimpiin tavoitteisiin tulee nostaa luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ilmastoasioiden rinnalle. Vain ilmastotoimet edellä menevä maatalouspolitiikka johtaa helposti vain tuotannon tehostamiseen, joka voi johtaa mm. laiduntamisen lopettamiseen ja eläinsuojelullisesti huonompaan tilanteeseen.

Viitteet

Heliölä, J. 2019 Viherryttämistoimien ympäristövaikuttavuus. MYTTEHO-hanke, Liite 2. SYKE (12.2.2020). 6 s.

Herzon, I, Ekroos, J, Rintala, J, Tiainen, T, Seimola, T. and Vepsäläinen, V. 2011. Importance of set-aside for breeding birds of open farmland in Finland. Agriculture Ecosystems and Environment, 143, 3-7.

Pe'er, G., A. Bonn, H. Bruelheide , P. Dieker, N. Eisenhauer, P. H. Feindt, G. Hagedorn, B. Hansjürgens, I. Herzon et al. 2020. Action needed for the EU Common Agricultural Policy to address sustainability challenges. People and Nature. DOI:10.1002/pan3.10080

Brown, C., Kovacs, E. K., Zinngrebe, Y., Albizua, A., Galanaki, A., Grammatikopoulou, I., Herzon, I., Marquardt, D., McCracken, D., Olsson, J., Villamayor-Tomas, S. 2019. Understanding Farmer Uptake: What measures are the most promising to deliver on supporting biodiversity and ecosystem services in the next round of the Common Agricultural Policy (CAP)? EKLIPSE Expert Working Group Report. CfR.1/2016/1. Available http://www.eklipse-mechanism.eu/cap_activities

Pe'er, G., Zinngrebe, Y., Hauck, J., Schindler, S., Dittrich, A., Zingg, S., … Lakner, S. (2017). Adding some green to the greening: Improving the EU's Ecological Focus Areas for biodiversity and farmers. Conservation Letters, 10(5), 517–530. https://doi.org/10.1111/conl.12333

www.mmm.fi (ladattu: 08.10.2020) https://mmm.fi/eu-ja-kansainvaliset-asiat/cap

https://mmm.fi/documents/1410837/3476612/LIITE2_Viherrytt%C3%A4mistuen_toteutus-ja-arviointi_12022020.pdf/a1a39655-b0e4-0541-f068-a3b7e5b6f033/LIITE2_Viherrytt%C3%A4mistuen_toteutus-ja-arviointi_12022020.pdf

www.ymparisto.fi (ladattu 12.10.2020) https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kartat_ja_tilastot/Vesistojen_kuormitus_ja_luonnon_huuhtouma